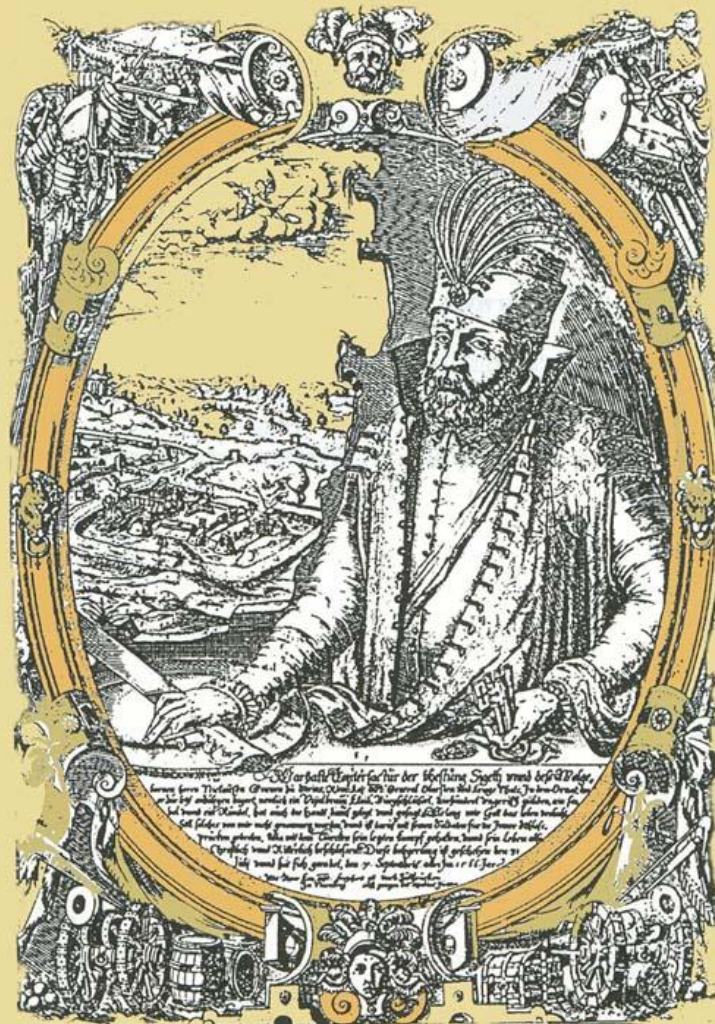

Božidar Smiljanić

KAO HRAST U MOJOJ GORI

Prije čitanja

Zbivanja opisana u ovoj, uvjetno nazvanoj «scenskoj povjestici», nisu izmišljena, nego su temeljena na povijesnim činjenicama, što bi moralo biti poznato svakomu vrijednom srednjoškolcu. S izuzetkom oca Ignacija, fra Martina i Djevojke s lutnjom, sve su ostale osobe stvarno postojale, ali kako prosječni Hrvat svoje znanje o sigetskim braniteljima nije stjecao iz povijesnih priručnika nego uglavnom na operi *Nikola Šubić Zrinski*, čiji je libreto Badalić napisao crpeći nekritički podatke iz Körnerove romantične drame koja vrvi povijesnim falsifikatima i netočnostima, tako je i mit o Zrinskomu prihvaćen u prosječnoga Hrvata s posve krivom predodžbom.

Prije svega valja razjasniti da je sam naslov opere netočan. Prezime Šubić odbacili su Zrinski otprilike 200 godina prije sigetske tragedije, još u ono doba kad su napustili Bribir i svoje sjedište preselili u Zrin, premda su se i dalje ponosili time što vuku porijeklo od Šubića Bribirskih. Otac sigetskoga junaka također se zvao Nikola i bio je treći Nikola u porodičnom stablu, dok je slavni sigetski branitelj nosio ime Nikola Četvrti Zrinski i nakon sigetske tragedije dobio pridjevak „Sigetski“. Ewa (rođena von Rosenberg), iz opere opće poznata Nikolina žena, bila je njegova druga žena, s kojom je imao samo jedno dijete, Ivana, koji je u doba sigetskog boja imao svega godinu dana (Nikola se s Ewom vjenčao tek koju godinu prije sigetskog boja). Jelena, Nikolina kći, dijete je iz prvoga braka, kao i Jurica. U doba sigetske bitke Jelena je već sedam godina bila udata za Krištofa Orszaga i nije se nalazila u Sigetu, a kamoli da bi vodila nekakvu ljubav s Juranićem (kao što je Körner neupućeno prikazao, a Badalić od njega prepisao). Za sigetskoga boja, na Nikolin prijedlog, Ewa je boravila u Češkoj, a ne u Sigetu, kako bi s jednogodišnjim djetetom bila što dalje od ratne opasnosti. S Katarinom je Nikola imao dvanaestoro djece, od kojih je prvorodeni Ivan, umro ubrzo nakon poroda. Zahvaljujući glupo sročenom libreto opere, posve je u zaborav pala žena s kojom je Nikola proveo veći dio života, i čija su djeca bila izravni nastavljači loze. Ewin se sin Ivan, najmlađe Nikolino dijete, u hrvatskoj povijesti nije ničim istaknuo i jednostavno je nestao u zaboravu.

Ivan (zapravo, izvorno Janez) Katzianer bio je Kranjac i doista se potpisivao latinskim oblikom Ioannes, ali kako su u nekim hrvatskim povijesnim knjigama njihovi autori voljeli pohrvaćivati i što se smije i što se ne smije, naći ćemo Janeza (Johanna) Katzianera i njegov Kacenštajn (bukvalno prevedeno: «Mačji kamen») zabilježene kao Ivana Kocijana i Kocijograd, što doista može dovesti u nedoumicu radi li se o istoj osobi. Zbog određene simbolike nesreće koju za Nikolu nosi ime Ivan, pribjegao sam kompromisnomu rješenju pa zadržao izvorno prezime Katzianer, kojemu sam dodao hrvatsko ime Ivan umjesto izvornoga Janez ili njemačkoga Johann, premda ga Nikola u razgovornom tonu naziva njemačkom skraćenicom Hans, kako je već uobičajeno među prijateljima, kao što i Katzianer Nikolu ponekad naziva Mikula (prema mađarskomu Miklos). Način kako je Katzianer doista smaknut, ostao je zauvijek tajnom. Jedni su (uglavnom nehrvatski povjesničari) tvrdili da ga je doista sâm Nikola ubio odrubivši mu glavu mačem koji je Katzianer dobio od Husrev-bega (što se meni osobno čini psihološki najvjerojatnijim postupkom), dok su drugi (uglavnom hrvatski povjesničari) uporno pristajali uz priču da su po Nikolinoj zapovijedi Katzianera smaknuli Hojšić i Grabuš kako je opisano u ovoj drami, nastojeći time ublažiti Nikolinu naprasitost. Nikola je, naime, bio poznat po prilično svadljivoj i tvrdoglavoj naravi i prečestom potezanju sablje na sugovornika. No, mi smo već takvi: ako je netko u nas nacionalni junak, onda mora biti i apsolutni svetac. Paralela je to koja je posve izvan zdrave pameti. Nikola je doista bio naprčica, ali to ne znači da nije bio častan i pošten, svake hvale vrijedan čovjek, i kao vojnik i kao hrvatski ban. Njegovo šurovanje s protestantima i Zapoljom, sasvim su ljudska politička kolebanja, i ne treba ljude suditi po onomu što misle ili govore, nego po onomu što čine («Po njihovim ćete ih plodovima poznati»).

Franjo Črnko bio je Nikolin tajnik i svjedočio je svim zbivanjima u Sigetu. Iz njegovoga sam dnevnika doznao sve što je nužno znati o posljednjim Nikolinim danima. U ovoj drami on je ujedno i jedan od trojice voditelja igre, kojima je sve dopušteno pa upravljaju i mjestom i vremenom radnje pojedinih scena.

Mustafa Vilić, banjalučki musliman, Hrvat po narodnosti, bio je doista Nikolin sužanj u Sigetu i doista je on pokopao Nikolino dekapitirano tijelo negdje izvan zidina sigetske tvrđave, dok je Nikolinu glavu Mehmed-paša Sokolović nakon nekoliko dana predao obitelji Zrinski (pokopana je uz Katarinu u obiteljskoj grobnici u Čakovcu). Ne znam što je Mustafa bio po zanimanju (vjerojatno trgovac ili vojnik), ali meni se učinilo zgodnim da ga pretvorim u umjetnika (majstora karadžoza) kako bih ga mogao utrpiti među voditelje igre i pružiti mu mogućnost veće slobode govora. I to je (uz oca Ignacija, Djevojku s lutnjom i fra Martina) jedino moje odstupanje od povijesnih činjenica.

I, konačno, čuveni Katzianerov top iz Arada. Katzianer ga je doista dao izraditi za vojnu na Osijek, ali nikad nije iz njega ispaljen niti jedan pucanj. Top je pri povlačenju od Osijeka prema Đakovu zapeo na slabašnomu mostu preko Vuke i srušio ga, nakon čega je pao u turske ruke. Turci su ga godinama vukli sa sobom po svim opsadama, kao sredstvo za zastrašivanje. Tako se top našao i pod Sigetom, i s njim počinje čista metafizika. Sudbina se na nevjerojatan način poigrala s Nikolom: na lafeti toga topa, čijeg je prvobitnoga vlasnika Nikola smaknuo (ili dao smaknuti) smrtno ranjenom Nikoli (imao je tri puščana zrna u prsima i strijelu usred čela), Turci su odsjekli glavu i obje šake. Kao da se pokojnik na taj način htio osvetiti svom krvniku.

B.S.

Božidar Smiljanić

KAO HRAST U MOJOJ GORI

Patetična scenska povjestica

OSOBE

redosljedom pojavljivanja:

DJEVOJKA S LUTNJOM

ORATOR, kraljev glasnogovornik

NIKOLA IV. ZRINSKI, knez od roda Šubića Bribirskih,
vrhovni zapovjednik ugarske vojske s desne obale Dunava,
dvorski savjetnik i kapetan Sigeta,
ban hrvatski 1542.-1556.

FRANJO ČRNKO, Nikolin komornik

OTAC IGNACIJE, Nikolin ispovjednik

MUSTAFA VILIĆ, Nikolin zarobljenik

LOVRO JURANIĆ, hrvatski plemić, sigetski branitelj

VALENTIN TURK, podanik kralja Ivana Zapolje

NIKOLA MIKULIĆ, kaštelan grada Kraljeva Velika

ULRIK EITZING, zet Ivana Katzianera

IVAN HOJŠIĆ, Nikolin pouzdanik

JURAJ GRABUŠ, Nikolin pouzdanik

KATARINA, rođena Frankapan Ozaljska, prva Nikolina žena

STJEPAN IV. FRANKAPAN, Katarinin brat

FRA MARTIN, Katarinin ispovjednik

EWA, rođena von Rosenberg, druga Nikolina žena

IVAN KATZIANER, general kralja Ferdinanda Prvoga,
vrhovni zapovjednik vojne na Osijek godine 1537.

MEHMED-PAŠA SOKOLOVIĆ, veliki vezir
i vrhovni zapovjednik Osmanskoga Carstva,
sin srpskoga svećenika

MUHAREM, čaušlar-ćehaja, Mehmed-pašin prvi pobočnik

LIJEČNIK Sulejmanov

JURICA ZRINSKI, Nikolin i Katarinin sin

GAŠPAR ALAPIĆ, Nikolin nećak, sigetski branitelj

Slikar, Mahmut-aga Vilić, osuđeni strijelac, sigetski branitelji i janjičari.

**Što biva, već bijaše,
i što će biti, već je bilo;
a Bog obnavlja što je prohujalo.**
Prop, 3,15

PREDIGRA

U NEODREĐENU PROSTORU

Djevojka s lutnjom, orator, Zrinski, Črnko, otac Ignacije i Mustafa.

Pred gledatelje, u neutralni prostor na prosceniju lijevo, izlazi Djevojka s lutnjom u društvu Črnka, oca Ignacija i Mustafe te zapjeva.

DJEVOJKA S LUTNJOM -

(Pjeva:)

Bila jednom bajna djeva, voljela uz izvor stati;
pokraj vrutka bistre vode, bijelo platno znala tkati.
Natkala ga bila dosti, košulju taad od njeg šila,
darak dragom za vjenčanje; košulja je bijela bila.

A kad dođe dan vjenčanja, gorke suze djeva roni:
umjesto da stignu svati, banuli su pred grad oni.
«Ne dam da se – momak reče – Turčin mojom zemljom klati.
Ti si mi tek zaručnica, Hrvatska mi sveta mati!»

Uze od nje uspomenu i obuče košuljicu;
ne ode pred oltar sveti, već on ode u vojnicu.
Sve se djeve poudale, samo nije ova jedna;
Ostala je bez dragoga bajna djeva, ali bijedna.

Čekala je dragog svoga iz vojnice da se vrati;
Prolazili dani, noći, pritjecali mučni sati.
Jednog dana, mjesto dragog, stiže samo košuljica,
Rujnom krvi umrljana. Plače djeva blijeda lica.

Zna da dragi neće doći; zauvijek će ostat tamo.
«Tvoj će grobak biti bedem.» - šanu nato djeva samo –
«Žalim tek da nisam i ja u vojnicu pošla s tobom,
Hrvatsku da branim zemlju, makar isto svojim grobom!»

Godine su mnoge otad okrutne i gorke prošle.
Staricu su neku jadnu, crne vile odvest došle.
Dok je s njima polazila, grlila je cunju staru,
ko da radi se o kakvu dragocjenom, skupom daru.

Kad su grobu donijele je blage smrti crne vile,
u grob s njom i krpu staru do srca joj mrtva svile.
Njenog dragog košuljica bijaše to rasparana.
I u grobak s njom je legla ljubavi joj ljuta rana.

Pošto Djevojka s lutnjom dovrši baladu, udalji se, na što se, najprije jedva čujno pa sve glasnije i glasnije sve do fortissima, jave timpani i druge udaraljke koje tuku u ritmu posmrtnoga marša, sve dok ne prerastu u ubitačnu tutnjavu udaraljki koja, stigavši do fortissima, naglo prestaje.

Tišina. Mrak.

*Jave se fanfare. Na njihov se zvuk osvijetli drugi neodređeni igrači prostor, gdje već stoji **kraljev orator**, koji se obraća gledateljima kao puku.*

ORATOR - Njegovo kraljevsko veličanstvo nadvojvoda austrijski, car Svetoga Rimskog Carstva, kralj češki, ugarski, hrvatski, slavonski i dalmatinski, Maksimilijan Drugi, primivši krunu po smrti oca svojega, blago u Gospodinu preminuloga Ferdinanda Prvoga, obznanjuje svekolikomu puku austrijskomu, češkomu, ugarskomu, slavonskomu, dalmatinskomu i hrvatskomu ovaj proglas: (*čita:*) «Budući da je neprijatelj svakoga trenutka pripravan, kad god mu se pruži prilika, to nam je budno paziti da se iznenada ne dogodi kakva šteta ovomu kraljevstvu. Stoga, vašoj vjernosti nalažemo i zapovijedamo da četama i ratnim spravama budete opskrbljeni, tako da, ako možda, što ipak ne očekujemo, i pored mira s Turcima iznenada zaprijeti odnekud kakva pogibelj, budete smjesta na prvu našu zapovijed pripravnici za obranu svoju i našega kraljevstva.»

*Svjetlo na Oratoru se gasi, a osvijetli se treći neodređeni prostor u kojemu je **Nikola Zrinski** sam. Drži govor pred Saborom u Augsburgu. Gledateljstvo predstavlja i kralja Maksimilijana i njegovu kraljevsku svitu, tako da Zrinski govori izravno gledateljima.*

ZRINSKI - Veličanstvo, uzorita velemožna gospodo! Med nama i med Turcima nema ni pravog mira, niti spokoja. Iako među nama stoji primirje, sad prijevarom, sad silom otimaju, plijene i orobljuju nam podložnike raznim načinima te nam osvajaju gradove na krajini. Potužimo li se na takva turska djela, ili pak silom silu odbijemo, spočitavaju nam turci kako polomismo zadanu vjeru, te da smo mir prekršili, pa s nama ravnaju na isti način kao krvnik s nemoćnim i osuđenim robom. Nema koristi od naših tužba. Neprijatelj čini sve veće i sve gore pakosti; s naše se nebrige sve to više objesti. Zato mislim da je vrijeme da se probudimo i zbacimo sa svojih leđa jaram te sramote. No, da nam Turčin ne uzmogne prigovoriti, nek se Porti pošlje danak što ga dugujemo, ali nek se ujedno otkáže i daljnje održavanje mira, jer previše nam je razloga za to Turčin dao svojim stalnim haranjima, kojima je i skrovito i javno mnogo više uništio nego što bi se to moglo otvorenom vojnom. Za vremena nam se valja, s Božjom pomoću, pripraviti da odbijemo Turke. Uistinu, Turčin vodi u boj veliku silu; u strahu su pako velike oči, te ljudi više pričaju nego što bi mogla biti istina. Dok sam još kao mladić od dvadeset i dvije godine bio prvi put u boju, vidio sam tursku vojsku, koju je vodio

sam sultan, kako uzaludno juriša na Beč. I poslije ju vidjeh s kako je malo slave opsjedala Kišek, a vidio sam i kako je samo zbog naše nemarnosti zauzela Ostrogon i Stolni Biograd. I s pravom tvrdim da turska sila nije onolika kao što se rado priča. Sultan nema više od dvanaest, do najviše četrnaest tisuća janjičara. Konjanika mu iz Evrope, skupa s onima iz Azije, ne brojim više nego dvadeset i pet do tridesetak tisuća. I njegove tjelesne straže može biti toliko konjanika, kao i onih koji mu služena krajini u Hrvatskoj i Ugarskoj. Sva ina hrpa ljudi koju Turčin vodi sa sobom nalazi se u raznim službama, a sve da ih i napusti, nema čestita oružja pa ne može učiniti nikakve štete. Dok su mnogi od njih naoružani samo sjekirama, ostali nemaju ni toga. To su ubogi podanici koje Turčin vuče sa sobom iz Grčke, Bugarske i ostalih zemalja. Budući da znam da je turska sila tolika, s pouzdanjem tvrdim kako nam dostaje svega sedamdeset tisuća pješaka s konjicom, da se s nasilnikom možemo sasvim lako ogledati na bojnom polju. Ufam se u Boga da bi se mogla prikupiti tolika vojska. Osim onoga što bi se u zemljama Tvoga Veličanstva diglo, došao bi u pomoć i Tvoj bližnji rođak koji je časno ponio španjolsku krunu, a španjolski je pješak dobar barem toliko koliko turski janjičar. I papa, otac sviju kršćana, po potrebi bi pritekao u pomoć, a uza nj još i drugi vladari. Naći će se i novaca i brodova i topova i inih bojnih sprava. Plodna će Ugarska dati dosta hrane, a i Dunav nam se sam nudi da rasnosi sve što će ustrebati vojsci. Ne treba da se brinemo tko će nam biti vojskovođa. To tebe ide, svijetli kralju! Ako tako postupimo, ako pobijedimo dušmanina, u što se ja čvrsto uzdam, nadoknadit će nam se sve štete koje su na dosad nanijeli Turci. Osvetit ćemo se za prijevare i vratiti domovini nekadašnju moć i slavu. Prejasni moj kralju, ne zahtijeva kršćansko pučanstvo da se okaljaš kakvim grijehom, nego da nam ponajprije spasiš zemlje ugarske krune, čime ćeš ujedno zajamčiti slobodu i svekolikoj Evropi.

Prostor sa Zrinskim utone u mrak, a osvijetli se prvobitni neodređeni prostor u kojemu su još uvijek Črnko, otac Ignacije i Mustafa, koji se sklupčao u sedžu. Pošto se prostor osvijetlio, Mustafa se ispravi iz sedže i ostane na turski način sjediti na zemlji.

MUSTAFA - *(ispravivši se iz sedže, s neznatnom dozom ironije:)* Alahselámet!¹

ČRNKO - *(gledateljima)* Pseto koje laje, bar dok laje, ne može ujedati. Ovaj zato nije opasan. Zarobio ga bio knez odavno pri napadu na Jeasenovac te ga drži u ropstvu sve dok za njega ne dobije otkup. No, tko bi mu i jedan grošić dao za sajmišnoga zabavljača? Tako nam je ovaj ovdje postao već neka vrst maskote.

IGNACIJE - *(Črnku:)* Ostavimo se sad toga. *(Gledateljima:)* Čuli ste, dakako, što je naš dični knez Nikola govorio kralju u Augsburgu pred njemačkim knezovima. Otada su prošla dva ljeta, nakon čega uslijediše zbivanja kojima ćemo svjedočiti.

---

¹ Alahselámet! (Skrraćeno od „Allah selamet versun“) = Neka ti je Bog na pomoći!

ČRNKO - (*gledateljima:*) Svi smo tada očekivali da će da će Veličanstvo kneževim riječima iskazati prikladnu pozornost i prikupiti vojsku da se udari na Turke, ne bi li se ova naša prenevoljna i napačena zemlja izbavila turskih napasnika.

MUSTAFA - Puste tlapnje.

ČRNKO - (*presiječe Mustafu pogledom:*) Ima nekih, koji se doista ne znaju obuzdati.

IGNACIJE - No, no, nije ni mjesto niti vrijeme da o tomu sad i ovdje raspravljamo.

ČRNKO - Eto ti! Sad ne znam gdje sam stao.

MUSTAFA - Kod turskih napasnika..

ČRNKO - Točno. Turskih napasnika.

Črnko zastane očekujući ponovnu Mustafinu reakciju, ali ona izostane, pa Črnko nastavi.

ČRNKO - Veličanstvo, međutim, nije privoljelo takvu sudbinskomu koraku, smatrajući valjda kako je uputnije očuvati hladnu glavu i probleme rješavati dostojanstveno, mirno, a ne divljački i pustolovno posezati za oružjem.

MUSTAFA - Zacijelo bi se moglo reći...

ČRNKO - (*podigne glas, ne dopuštajući Mustafi da ga prekine.*) Kralj je, reklo bi se, smatrao da turskomu divljaštvu valja uzvraćati evropskom uljudbom, pa će se tako vremenom svi problemi riješiti sami od sebe u korist Evrope.

MUSTAFA - (*ironično*) S jezika mi!

IGNACIJE - Bijaše to isto tako naivno, kao kad bi ratar povjerovao da će pšenica sama popljeviti ljuti korov.

ČRNKO - Po istini bi, pak, valjalo priznati da u Njegovoga Veličanstva nije bilo ni novaca niti dosta vojske ni za kakve oružane rasprave.

MUSTAFA - A kako sila Boga ne moli, desilo se da je, za dva ljeta nakon kneževa istupanja u Augsburgu, kolebljivoga Maksimilijana oružjem napao svijetli sultan Sulejman Veličanstveni.

IGNACIJE - U prvom je naletu pregazio sve do Sigeta.

ČRNKO - I tako nas sad evo ovdje, da svjedočimo besprimjernom junaštvu hrvatskoga kneza koji istrajaše obranom na bedemu kršćanstva i onda kad bi mnogi drugi odavna posustali.

IGNACIJE - Nismo li time rekli i više nego što je potrebno za uvod?

ČRNKO - Pa, dobro, krenimo u igru.

IGNACIJE - Tko će prvi?

MUSTAFA - Neću da se guram. Bujrum!

Mustafa teatralnom gestom pokaže Ignaciju da mu prepušta prvenstvo, našto se Črnko i Mustafa sklone s pozornice, a otac Ignacije uđe u scenu koja se osvjetli, i tako počinje prvi čin.

PRVI ČIN

U ODAJI ZRINSKOGA I OBITELJSKOJ KAPELICI

*Zrinski, otac Ignacije, Katarina, fra Martin, Črnko, Turk, Eitzing, Mikulić, Grabuš, Hojšić
i Djevojka s lutnjom.*

Scena je podijeljena na dva dijela, od kojih prednji predstavlja odaju Zrinskoga u Sigetu, a stražnji, izdignut na praktikablina, obiteljsku kapelicu u Zrinu. Dok se igra odvija u jednomu dijelu, drugi je dio scene zamračen ili na drugi prikladan način izdvojen iz igre.

Otac Ignacije uđe u igraći prostor koji predstavlja odaju Zrinskoga. Zrinski stoji uz prozor, nepomično zureći u daljinu.

IGNACIJE - Otkako ste tu u Sigetu, neprestano vas nalazim uz ovaj prozor. Što to gledate? U kakvu ste se to močvaru zavukli pred svijetom?

ZRINSKI - *(suh:) Hvaljen Isus, oče! Trebali ste nešto?*

IGNACIJE - Odviše bježite u samoću. To nije dobro. Došao sam vam praviti društvo.

ZRINSKI - *(ne mičući se, jednako oporo:) Godi mi samoća, oče!*

Neugodna stanika. Zrinski se ne miče i ne nudi ocu Ignaciju da sjedne, ali se ovaj ne daje smesti, nego se ponaša kao da je prečuo diskretni mig kojim mu Zrinski stavlja do znanja da je suvišan. Iako nepozvan, otac Ignacije sjedne pa, nakon kratke stanke, počne gnjaviti.

IGNACIJE - Imam utisak da bježite od samoga sebe. Kao da vas muči nekakva teška mora. Pomislio bi čovjek da samoga sebe trapite nekakvim neobjašnjivim isposništvom. Stječem utisak da ste ovamo došli po nekoj dragovoljnoj kazni kojom sami sebe kažnjavate. Vrijeme liječi rane, ali u vas kao da ih još više otvara. Hoćete li mi o tomu nešto reći, pripravan sam vas saslušati. Očito je da vam treba utjeha.

ZRINSKI - Vi mi je svakako ne možete pružiti. Nema utjehe onomu što se više ne može ispraviti.

IGNACIJE - Milost božja sve razumije i prašta onomu tko svoje grijehе spozna pa se zbog njih iskreno kaje. Kajete li se zbog nečega? *(Stanka.)* Što je to što vam tako teško tišti dušu? *(Stanka.)* Neki stari grijesi koje ne znam?

ZRINSKI - *(promrsi, kao da je nešto vidio kroz prozori:) Katzianer.*

IGNACIJE - Što ste rekli? Nisam razumio.

ZRINSKI - *(odjednom vehementno:) Dođite ovamo i pogledajte!*

Otac Ignacije ustane i priđe prozoru.

- ZRINSKI** - Vidite li ?
- IGNACIJE** - Ništa neobično. Tmurna priroda, bez ikakve ljepote... Dosadna i ubitačna močvara... ravnica... Tamo svinjar s krdom svinja...
- ZRINSKI** - (*uzrujano:*) Top, čovječe božji! Ne vidite li onaj pregolemi top?
Ignacije se trudi, ali ne vidi ništa.
- ZRINSKI** - (*polako, muklo:*) Hans mi šalje svoga osvetnika.
- IGNACIJE** - (*zbunjen i zgranut istodobno:*) Nema tamo nikakvoga topa, vaša milosti.
- ZRINSKI** - Nema? Zašto ga ja onda već danima svakodnevno vidim?
- IGNACIJE** - (*sve zbunjeniji:*) Vaša milosti...
- ZRINSKI** - Ako ga još nema, ne znači da neće doći. Osvete je željan... I nakon trideset godina...
- IGNACIJE** - Tko?
- ZRINSKI** - General Katzianer.
- IGNACIJE** - Nikad čuo.
- ZRINSKI** - (*sve mekše i elokventnije:*) Mrtav je. Bit će uskoro trideset godina kako sam ga, po kraljevu nalogu, dao smaknuti.
- IGNACIJE** - Izvršili ste svoju podaničku dužnost.
- ZRINSKI** - Nisam mu dao prilike da se pomoli Bogu prije smrti i preporuči svoju dušu Božjoj milosti. Smaknuće je više nalikovalo mučkomu ubojstvu nego izvršenju kazne.
- IGNACIJE** - Strašno.
- ZRINSKI** - Da, strašno. I vi to kažete. Mnogi su zbog toga omrznuli na mene.
- IGNACIJE** - Nisam to tako mislio... Strašno je što se nije prije smrti... (*Zastane.*) Zašto su omrznuli na vas?
- ZRINSKI** - Do toga smo dana Hans i ja bili dobri prijatelji.
Mučna stanka. Otac Ignacije sjedne. Zrinski nastavi zuriti kroz prozor.
- IGNACIJE** - Zašto ga je kralj osudio?
- ZRINSKI** - Trideset i sedme je vodio pohod na Osijek. Za taj ste pohod valjda čuli.
- IGNACIJE** - Ne, te sam godine upravo dovršavao studij u Padovi. Shvaćate valjda da me tada mogla zanimati samo znanost...
- ZRINSKI** - Znanost, daaa... U dvije riječi, Hans je... General Katzianer... Za tu je vojnu dao u Aradu izliti pregolemi opsadni top. Štoviše, svojim ga je novcem platio, okrstio ga svojim imenom i obećao kralju da će tim topom opsadu osječke Tvrđe okončati za osam dana. (*Ušuti. Stanka*)
- IGNACIJE** - (*nakon stanke, poticajno:*) I?
- ZRINSKI** - Pratila ga je smola od prvoga dana polaska na vojnu. Najgore je bilo to, što ga je tijekom cijele hodnje od Koprivnice do Virovitice pratila nezapamćena oluja s kišom.
- IGNACIJE** - No, pa ne može se vojevati samo po lijepom vremenu.

- ZRINSKI -** Kad su konačno stigli pod Osijek, od topovskog je praha ostala tek stvrdnuta mokra kaša. Usto je vojska ostala i bez hrane. Dok je tako bespomoćan i gladan čučao pred Osijekom, Turci su prikupili svoje postrojbe iz Bosne i Srbije, nakon čega se o podsjedanju tvrde više nije moglo ni sanjati. Počeo se povlačiti s vojskom u posve krivom smjeru: umjesto da se vrati prema Koprivnici odakle je i došao, uputio se s vojskom na jug, nadajući se valjda da će u Đakovu naći hrane. Usput je njegov pregolemi top pod sobom zdrobio most na Vuki. Pregazili su nekako rijeku, ali top je ostao Turcima kao ratni plijen. Otada Turci taj top vuku sa sobom po svim opsadama, kao strašilo, iako ga je Katzianer prije nego ga je napustio na Vuki, dao onesposobiti za uporabu.
- IGNACIJE -** To ipak nije razlog...
- ZRINSKI -** Naravno da nije. *(Nastavi mučno, nakon kraće stanke.)* Doyukli su se nekako do Đakova i potom se Katzianer utaborio kod Gorjana i... tu mu se vojska raspala. Našao se u turskom okruženju. Imao je još samo nekoliko tisuća promrzlih i izgladnjelih pješaka koji nisu imali ni snage ni volje dezertirati, kao što su to na vrijeme učinile tisuće drugih. Imao je i neku tisuću konjanika čiji konji samo što nisu lipsali, a još veći broj konjanika bez konja, jer su konje putem pojeli. Kad vojska počne jesti vlastito oruđe za boj, onomu s imalo soli u glavi mora biti jasno koliko je sati. Zato je Katzianer u prvom sumraku pošao s manjom postrojbom u izviđanje puta natrag prema Našicama, nadajući se da je kroz šumski predio još uvijek moguć slobodan prolaz. Ne bude li u šumi Turaka, trebao je frulom dati znak glavnini u taboru da pođe za njim i tako se izvuče iz okruženja, da se izbjegne neravnopravan, unaprijed izgubljen boj. *(Ušuti. Stanka.)*
- IGNACIJE -** No? I? Turci su i šumu zaposjeli?
- ZRINSKI -** Ne. Put je bio slobodan. General je sa svojom izvidnicom sretno stigao do Našica ne vidjevši putem ni jednoga Turčina.
- IGNACIJE -** Znači, ipak je sve dobro svršilo.
- ZRINSKI -** Dogovoreni znak da je put kroz šumu slobodan, nitko u taboru kod Gorjana nije čuo. Sljedećega jutra... Turci su napali tabor.
- IGNACIJE -** O, Bože, izdao ih!
- ZRINSKI -** Ne znam... S početka nisam mogao povjerovati ni u kakvu Hansovu izdaju. Dobro sam poznao njegovo junaštvo, ali... Neki njegovi postupci nakon toga uvjerali su me da nije kralju ni najmanje vjeran, pa je posve moguće da se već kod Gorjana sporazumio s Turcima, kao što je tvrdio kralj.
- IGNACIJE -** Dakle, takav nitkov nije ništa bolje zaslužio nego da ga se smakne.

- ZRINSKI -** Kako vrijeme odmiče, sve više me peče savjest zbog tog smaknuća. Sve više osjećam da mu prokleta duša vapi za osvetom. Sve češće mi pred oči izlazi njegov top, kao znamen da će me stići huda sudbina.
- IGNACIJE -** Priviđaju vam se stvari i osobe kojih nema, niti ih može biti. Gledam vas kako venete u duši još od smrti plemenite kneginje Katarine. Voljeli ste je, očito, više nego što ste umjeli i mogli pokazati. Toliko vas je shrvala tuga zbog gubitka voljene žene, da vas iz te rijeke suza koja teče vašom dušom, nije mogao izbaviti ni novi brak s plemenitom gospođom Ewom. Zato ste se zavukli u ovu zabit, da biste se mogli u miru sjećati pokojnice. Pogriješili ste. Krivo činite i sebi i drugima koji vas poštuju i vole. U ovoj samoći mogu vas samo crne misli opsjedati. Skinite već jednom tu crninu sa sebe.
- ZRINSKI -** Još uvijek ne mogu shvatiti da Katarine više nema.
- IGNACIJE -** To ipak nije razlog da ostavite sadašnju ženu skupa s netom rođenim djetetom u Čakovcu, a vi bježite u Siget da biste sanjarili o onoj koja sada pleše s anđelima. Zašto ste uopće tražili od kralja da vam preda Siget na brigu i čuvanje?
- ZRINSKI -** Kad je Marka shrvala bolest, i Bog ga uzeo k sebi, nisam kao vrhovni zapovjednik vidio nikoga tko bi se na pravi način znao nositi s raspomamljenim Turcima, padne li im na pamet da nasrnu na Siget i otvore si put do Beča.
- IGNACIJE -** Znam da je Marko Stančić bio vaš gojenac i ljubimac, ali se pitam: jeste li u ocjeni objektivni?
- ZRINSKI -** Marko je bio vojnik da mu nema premca. S kakvom je srčanošću prije deset godina obranio Siget od dotad neviđene turske opsade!
- IGNACIJE -** Ništa on ne bi obranio, da mu tada nije vaša milost pritekla u pomoć. Umanjujete vlastite zasluge. Da niste tada udarili na Bobovac i onamo privukli glavninu turske sile, ne bi Stančić uspio obnoviti porušene bedeme.
- ZRINSKI -** Nema tu nikakva razloga da se mene hvali. Ja sam, jednostavno, činio jedino što se moglo učiniti.
- IGNACIJE -** Nemate nikakva razloga za skromnost, a uporno odbacujete svaku hvalu koja vam se uputi.
- ZRINSKI -** Nikad ništa u životu nisam činio zbog hvale, nego samo zato jer su mi tako nalagale čast i dužnost.
- IGNACIJE -** Samo me nemojte uvjeravati da vam čast nalaže da čučite ovdje usred panonske močvare. Hoćete li još možda tvrditi da vam je dužnost i posadu izdržavati vlastitim novcem?
- ZRINSKI -** Rekao sam vam već da sam ovdje samo zato, jer ne vjerujem da bi itko istrajao u obrani Sigeta onom srčanošću kojom je to činio Marko Stančić.

IGNACIJE - No, dobro, Stančićevo će se ime zato još vjekovima spominjati s udivljenjem. Ali ja ipak vjerujem da je razlog nešto posve drugo.

ZRINSKI - Što bi drugo moglo biti?

IGNACIJE - Otkako je Katarina umrla...

Tek sad se Zrinski prvi put okrene od prozora kroz koji je zurio, te se čini kao da će nasrnuti na oca Ignacija. Sikće na nj, gledajući ga pogledom kojim bi mogao ubiti.

ZRINSKI - Da se nikad više niste drznuli tako je nazvati imenom u mojoj nazočnosti! Za vas je bila i uvijek će biti – «njena milost»!

Otac Ignacije ustane, ponizno se ispričavajući, ali se ipak ne daje smesti.

IGNACIJE - To je bio samo izraz osobite ljubavi koju sam osjećao spram njene milosti. Molim vas, oprostite mi ovu nesmotrenost.

Stanka. Zrinski se umorno svali u svoj naslonjač. Otac Ignacije na trenutak postoji, čekajući da se Zrinski smiri, a potom nastavi gnjaviti.

IGNACIJE - Htio sam reći: otkako je Providnost Božja njenu milost uzela k sebi, vi više niste onaj isti kojega sam znao ... vaša milosti. Volio bih da se varam, ali njena je smrt, bojim se, na vas utjecala mnogo više nego što bi smjela. Shvatite da je njena milost sada blažena među anđelima na nebesima, gdje uživa vječnu radost i smirenje, pjevajući Bogu Ocu pjesme radosnice. Pravi život počinje tek tamo, a ovaj zemaljski samo je iskušenje kroz koje moramo proći da bismo zaslužili vječni život. Kat... Njena milost ga je svakako zaslužila. (*Zrinski ga prostrijeli pogledom, zato Ignacije žurno nastavi s prizvukom prijeteće opomene.*) Ne sumnjate, valjda, u zagrobni život? To bi značilo da ste posumnjali i u Crkvu katoličku, i u njeno učenje, pa i u samoga Boga Oca.

ZRINSKI - (*s neprikrivenom netrpeljivošću:*) Od prvoga dana kako nam vas je kralj Ferdinand odredio za ispovjednika, neprestano mi nastojite podmetnuti kako nisam dobar vjernik. Dajte se već jednom odlučite pa mi otvoreno kažite što zapravo hoćete. Priznanje da sam neko vrijeme podržavao luterane? Da odbacujem Boga Svemogućega? Da sam dušu zapisao vragu? Da sam heretik? Što? Htjeli biste sa mnom na lomaču? Zašto?

IGNACIJE - Tešku mi nepravdu nanosite svojim stalnim sumnjičenjem. Od našega prvog susreta bili ste nepovjerljivi i spram moje osobe i spram moga dušebrižništva. Od svega srca vas molim da već jednom shvatite kako vam ispovjednik nije samo dušebrižnik, nego jednako i prijatelj. Koliko god puta sam vam pružio prijateljsku ruku, odbijali ste je s prijezirom i ohološću. Maločas ste se trudili iskazati vlastitu skromnost, a sad se prema meni, koji vam svoje prijateljstvo već godinama nudim kao dar Božji, odnosite kao da vas ponuđenim prijateljstvom vrijeđam.

- ZRINSKI -** Prijateljstvo je uzajamni osjećaj. S vašim dopuštenjem, spram špijuna ne osjećam ni trunca naklonosti, a o prijateljstvu s takvima ne može se ni razmišljati. Žalim, ali moji osjećaji spram vas svode se na puku podnošljivost. Trpim vas u svojoj blizini samo zato, jer je tako od mene zahtijevao kralj po Crkvinu naputku.
- IGNACIJE -** *Sancta* – ah! – *simplicitas!* Tako jednostavno pljunuti u obraz čovjeku dok nudi prijateljstvo, ne bi mogla niti poslovična dječja okrutnost. Pa, dobro, ostaje mi nada da će vrijeme učiniti svoje. Vremenom će vaša milost ipak uvidjeti koliko sam vam i dušom i tijelom odan. Dotle...
- ZRINSKI -** Dotle me poštedite svog licemjernog prijateljstva. Vaš prethodnik, fra Martin, nikad se nije razmetao velikim riječima, nikad nije govoio o prijateljstvu, ali ja sam ipak znao da smo iskreni prijatelji. Čini mi se, da vama uopće nije jasno kako se prijateljstvo ne stječe ni deklaracijama, ni ukazima, niti ispraznim, licemjernim izjavama. To je osjećaj koji se rađa u srcu kao i ljubav. Ima ljudi koji skupa prožive cijeli svoj vijek, pa ipak nisu prijatelji. Ima isto tako i onih koji se jedva viđaju, ali ih povezuje osjećaj prijateljstva, iako tu riječ nikad nisu ni spomenuli.
- IGNACIJE -** Fra Martin je odavde otišao prije dosta godina, i mnogo toga se zbilo u međuvremenu. Možete li ga doista još uvijek smatrati prijateljem, iako vam se, otkako je otišao, nikad nije javio niti jednom riječju?
- ZRINSKI -** Ni vrijeme, niti udaljenost nisu nikakva brana prijateljstvu. Mislim da vi to nikada nećete razumjeti, pa će biti pametnije da prestanemo naklapati o tome.
- IGNACIJE -** Pa, dobro, nećete li prijateljski, poslušajte onda savjet svoga duhovnika.
- ZRINSKI -** (*srdito:*) Kakav sad opet savjet? Nemojte mi se vječno razbacivati savjetima!
- IGNACIJE -** Dobar savjet zlata vrijedi, a i kršćanska mi je dužnost pomagati bar savjetom, ako već ne mogu djelom.
- ZRINSKI -** Dosadni ste i netaktični preko svake mjere. Ali, neka bude. Slušam.
- IGNACIJE -** Valja misliti na vašu djecu. Ostala su bez majke, a do jilje i dadilje im majčinu ljubav ne mogu nadoknaditi. Niti mogu, niti hoće, niti znaju.
- ZRINSKI -** Namjeravate li mi predbaciti da se premalo brinem o vlastitoj djeci, ili da im uskraćujem očinsku ljubav?
- IGNACIJE -** Ni govora! Svojoj ste djeci i više nego dobar otac. Ali majčinsku ljubav može pružiti samo žena. Zašto ne biste, kad je već tako, doveli u Siget svu svoju djecu, a s njima i plemenitu milostivu gospođu Ewu da im nadomješta majku. Djeca bi tako osjetila toplinu očinskoga doma i majčinske ljubavi, a i vama osobno bi obiteljsko ozračje dobro činilo.
- ZRINSKI -** Jeste li vi pri sebi? Ewa je jedva nešto starija od Jelene, a Jelena se o mlađima sasvim dobro brine.. Najstarija je i najzrelija među njima, a pomažu joj i dadilje.

- IGNACIJE** - Ali, govorimo li o milostivoj gospođici Katarini, valjalo bi već ozbiljno razmišljati i o njenim zarukama. Već joj je punih osamnaest. Plemeniti Lovro Juranić me zamolio da vam u tom smislu kažem koju dobru o njemu.
- ZRINSKI** - (*osmjehne se ovlaš:*) Lovro? Slutio sam. Ne bih imao ništa protiv, samo... neće on dugo poživjeti.
- IGNACIJE** - (*zapanjeno:*) Nisam čuo da je bolestan.
- ZRINSKI** - Zdrav je kao dren, samo... U Sigetu je.
- IGNACIJE** - (*naivno:*) Dakako, maločas sam bio s njim. Upravo zato bi valjalo ovamo dovesti svu djecu, kako bi s njima došla i milostiva gospođica Katarina. Njene zaruke i udaja vratit će vas u život. Vidjet ćete. A posebno vas molim da mi i jedan drugi teret skinete sa srca. Plemenitoga mladoga gospodina Juricu povjerali ste na odgoj Franji Tahiju...
- ZRINSKI** - Njegovoj milosti Franji Tahiju.
- IGNACIJE** - ... njegovoj milosti Franji Tahiju.
- ZRINSKI** - Nisam ga povjerio Franji, nego svojoj sestri, koja je, eto, s blagoslovom Božjim Franjina žena. Juricu je majčina smrt najviše kosnula, a kako je tetu obožavao, ona mu se pokazala najboljim nadomjestkom za majku. A od Franje je mogao naučiti sve što mladić njegove dobi mora znati o ratničkim vještinama.
- IGNACIJE** - I sve što ne treba znati o protestantskom otrovu.
- ZRINSKI** - Vraćamo li se to opet na početak?
- IGNACIJE** - Moramo se vraćati. Dobro znate da su Tahijevi sljedbenici Lutherove hereze.
- ZRINSKI** - Mislite li vi već jednom prestati s tim podlim optužbama?
- IGNACIJE** - Nikoga ja ne optužujem. Ja samo upozoravam, ukazujući i na moguće posljedice. U Tahijevu Susedgradu vaš se sin može opasno zaraziti heretičkim idejama.
- Stanka. Zrinski ustane i ponovno priđe prozoru. Razmišlja.*
- ZRINSKI** - (*nakon stanke, zamišljeno:*) Ipak se vraćamo na početak. Susedgrad je nekad pripadao Katzianeru.
- IGNACIJE** - (*lukavo:*) Eto, vidite i sami, i to je nekakvo znamenje da milostivi mladi knežević Jurica ne bi smio biti tamo. Poslušajte me, vaša milosti, dovedite svu djecu ovamo, s njima i milostivu gospođu Ewu, i vidjet ćete kako ćete se preobraziti kad ponovno osjetite toplinu obiteljske sreće.
- ZRINSKI** - Prestanite me gnjaviti i ne dolazite mi više s takvim glupostima. Ewa ne može mojoj djeci nadomjestiti majku. Jedva je tri godine starija od Jelene i njih dvije mogu jedino drugovati. Uostalom o čemu mi to pričamo? Jelena je već sedam godina u sretnom braku, a o mlađoj se braći i sestrama brine kao da im je majka. Obiteljska idila u Sigetu? U tvrđavi koja svakoga trenutka može biti napadnuta? Dovedi ovamo ženu i djecu bio bi najgori zločin. Čudim se onima koji su tako nesmotreno postupili.

- IGNACIJE** - Ali promislite barem o spasu duše milostivoga mladoga kneževića Jurice.
- ZRINSKI** - Jeste li vi gluhi? Tko želi dobro svojoj djeci, držat će ih što je moguće dalje od Sigeta.
- IGNACIJE** - Unatoč opasnosti da, tamo gdje su, izgube dušu?
- ZRINSKI** - (*iznenada posve izgubi kontrolu:*) Sad mi vas je zbilja dosta! Gubite se otud smjesta!
- IGNACIJE** - Ne shvaćam zašto ste toliko kivni na mene.
- ZRINSKI** - (*histerično viče:*) S očiju mi! Gubite se! Hoću mira! HOĆU MIRA!

*Zrinski nasrne na oca Ignaciju, koji izmiče, nalazeći spas u prostoru koji predstavlja kapelicu. Istovremeno se polako mijenja rasvjeta: prostor koji predstavlja odaju Zrinskoga tone u polumrak, a jedva primjetno se osvijetli prostor kapelice, gdje **Katarina** kleči, moleći se. **Otac Ignacije** stane joj iza leđa, čekajući da ona dovrši nolitvu. U prostoru svoje odaje **Zrinski** se ponovno zapiljio kroz prozor.*

- ZRINSKI** - (*zadahtano i uzrujano šapuće:*) Hoću mira... mira... mira...

*Netom se Zrinski primaknuo prozoru, pojavi se **Djevojka s lutnjom** i zapjeva. Dok Djevojka s lutnjom pjeva, **Zrinski** se polako odvoji od prozora te klone u svoj naslonjač gdje i zaspi.*

DJEVOJKA S LUTNJOM –

(*Pjeva:*)

Tamo negdje na kraj svijeta, u hladnoći kraja ružnog,
vidjela sam ja junaka, usamljenog, vrlo tužnog.

Ni veselja, ni topline, sama pustoš oko njega;
okolja se škrti grsti, u daljinu okom bjega.

Zuri čovjek netremice. Što li čeka iz daljine?
Što bi htio ugledati, da mu srcu radost sine?

Prozorom za zatvorenim danonoćno tako čeka
da se javi, da mu dođe, da se vrati žena neka.

Umrlo je njeno tijelo, zemljica joj kosti skriva,
al' u srcu njegovomu još je uvijek ljubav živa.

Zato zuri u daljinu usamljenik, svake noći,
očajnički pitajući: bi li mogla natrag doći?

«Vrati mi je, Bože sveti – noćima se čovjek moli –
shvati da samoća strašna smrtno biće silno boli!»

Dok uz prozor očajnički, satrvena stoji srca,
suzu guta usamljenik, duša mu u bolu grca.

«I mene sa ovog svijeta k sebi uzmi, dobri Bože!»
- moli junak neutješni, s ljubljenom da biti može.

Odgovora niotkuda, traju dani, idu noći;
istrajati svoju tugu hoće l' znati? Hoće l' moći?

Otac Ignacije izbezumljeno izjuri za Juranićem.

Dok Črnko spokojno ušiva vrećicu sa zlatnicima u podstavu mentena, Zrinski oblači župicu, potom uzima ključ od gradskih vrata, stavlja ga na zlatni lanac i vješa oko vrata. Za to vrijeme Mladi kornet sasvim neprimjetno i nepomično stoji u polumraku u uglu odaje, a Mustafa nepomično kleči u svom neutrealnom prostoru. Grabuš i Hojšić ostaju u prikrajku, a fra Martin istupi naprijed i priđe nepomičnomu Mustafi.

MARTIN - (*nesigurno:*) „Bi jedan malen grad i u njemu malo ljudi... a na nj udre velik kralj i opkoli ga... podiže oko njega povelike tornjeve za opsadu...“ (*Zastane pa nakon stanke nastav nesigurnije.*) „Ali u njemu se nađe čovjek... mudar...“ (*Sve nesigurniji:*) „...koji... spasi grad...“ (*Savim nesigurno:*) „... svojom mudrošću... a poslije se nitko nije sjećao toga čovjeka.“ (*Gubi se:*) Ipak velim: bolja će biti mudrost nego jakost...ne cijeni se... blage riječi se mudraca...“ (*Sasvim se izgubio. Krikne:*) Ne slušaju! Blage se riječi mudraca ne slušaju! Ne vrijedi više mudrost nego bojno oružje! (*Zaplače:*) NE MOGU!

Duga stanka.

Fra Martin plače. Nitko na njega ne obraća pozornost, kao da nije uopće nazočan. Črnko i dalje šije, Zrinski se odijeva, Mustafa zuri preda se.

MARTIN - (*nakon stanke, kroz plač:*) Ako čovjek živi... mnogo godina... nek se uvijek veseli, ... jer će tamnih dana biti mnogo... (*Zaguše ga jecaji. Stanka. Odjednom progovori trezveno, kao vizijom ošinut. Dok govori sve se više smiruje:*) „A kad Janje otvori drugi pečat, začuh drugo Biće kako viče: 'Dođi!' Tad se pojavi konj riđan, a jahaču na njemu bje dopušteno mir sa zemlje dignuti da se ljudi međusobno ubijaju. I bijaše mu velik mač u rukama...“ (*Klone. Nakon kratka predaha, obrati se Mustafi:*) Nisi me smio ovamo dozvati i ovako me zlorabiti.

Mustafa ne reagira.

MARTIN - Pomozi mi, moj dobri Bože! Kako da govorim o ljubavi i mirotvorstvu? Jedino što bi sad valjalo reći, to je: „Oružja se laćajte, braćo, a u boj nek vas vodi misao na čast Hrvata! Nema na tom svijetu ničega svetijeg nego izginuti za svoju domaju koja nas je iznjedrila!“ Bojni poklič bih morao ovim ljudima uputiti, a ne trabunjati o ljubavi i mudrosti. Oprosti mi, dobri, svemogući Bože! Znam da teško griješim, ali protiv ljudske prirode ne mogu.

Grabuš se pokrene iz polusvjetla u kojemu je stajao te priđe fra Martinu. Za njim dođe i Hojšić. Grabuš se obrati fra Martinu blago, prijateljski, a onda, govoreći, počne padati u vatru.

GRABUŠ - To sem isto i ja štel reći, brate! Ni nas je trijeba k oružju pozivati. Em, saki ki je totu, se je spoznal tega da mu druge ni, nek s Turčinom se biti. Če bi trijeba i hmreti, vekivek sejeno totu stati. (*Gledateljima:*) Kaj? Je tak? Sem praf rekel? (*Uspaljeno:*)

To je naša zemla, totu jesu naše crikve, naša sveta vera, kakšna takšna i sloboda. I šenica je naša, kravice i kojni naši. Vrak po babi, ampak deca, naša deca totu buju resla. Kaj ih bumo Turčinima dali da si janičare od njih napraviju? Kaj bumo tlačitelom našim dali da nam sê poplašaju kaj sme žulima svojimi i znojom lica svojega sami si priskrbeli? Se razme, da se bumo s Turčinima bili. Ni nam je trijeba sable naše i puščice za ruke zvezati. Sme mi dva bili loncknehti pri knezu Zrinskomu, i sega sme i sačega ž njimi prešli. Če bu trijeba bilo, bumo se i mertvi zdignuli i bili se s knezom proti nevernikom. (*Fra Martinu:*) Gda bi se mi mertvi spravni bili biti, kak se anda ne bi ovi živi bili?

HOJŠIĆ - (*Fra Martinu, jednostavno , bez imalo patosa:*) Tko je Hrvat i tko imalo drži do svoje časti, ne može dopustiti da mu divlji vuci zavijaju oko svetoga doma, a da ih ne bi nastojao otjerati.

Zrinski se u međuvremenu odjenuo i pripravo. Sad istupa na sredinu pozornice i obraća se gledateljima kao da govori sigetskim braniteljima. Izvana se uz pucketanje ognja i povremene krikove jave potmuli udarci bubnjeva i ostalih udaraljki, kao za posmrtni marš, jednako kao na početku igre, te ne prestaju sve do kraja čina.

ZRINSKI - (*sabrano, toplo, bez i najmanje patetike:*) Braćo moja, mili vitezovi! Evo, svi vidimo kako nas Gospod Bog kažnjava ognjem, pa nas naši neprijatelji tim ognjem pomoriše. Ne bi nas oni svojom moći satri, nego nas je oganj smoždio. Na svemu, pa i na tomu, Bogu hvala! Moramo tu kaznu shvatiti kao dobro koje nam Bog šalje, jer to nije zbog naših grijeha, nego nas Bog kažnjava za grijehе drugih zemalja. Svi dobro pamтите kako sam se prvo ja zakleo vama, a potom ste i vi meni prisegnuli na vjernost i obrekli smo si da ćemo ovdje skupa živjeti i mrijeti. I neka gospodinu Bogu bude hvala što se među nama još nije našla nijedna nevjera, pa neka je ne bude ni sada. Evo, vidimo da nam ovdje više nema opstanka; sve da hoćemo, pred ognjem koji hara ne možemo opstati. S jedne strane gorimo, s druge nas je malo, s treće žene i dječicu će nam pomoriti žeđ. Čemu, dakle, da ovdje izgorimo? Izidimo iz Grada pa se pobijmo s našim dušmaninom i tako pomrimo, da i po smrti očuvamo dobar glas i pošten obraz. Tko med nama umre, taj će biti s Bogom, tko preživi zauvijek će steći častan obraz. Zato hoću da budem prvi. Najprije ću ja poći pred vama i što budem ja činio, činite i vi. I vjerujte mi, braćo moja, mili vitezovi, do smrti vas neću napustiti. A prije nego pođemo, obratimo se našem nebeskom Ocu. OČE NAŠ, KOJI JESI NA NEBESIMA...

Branitelji, raspoređeni po gledalištu u civilnoj odjeći tako da se ne razlikuju od gledatelja, postupno, tiho prihvaćaju molitvu, koju najprije izgovaraju za Zrinskim rasuto, mrmoreći, a što se više molitva bliži kraju, to je skladnija i glasnija.

NEKOLICINA BRANITELJA - (*poluglasno, ustajući:*) OČE NAŠ KOJI JESI NA NEBESIMA...

ZRINSKI - SVETI SE IME TVOJE...

VEĆI BROJ BRANITELJA - (*poluglasno, također ustajući:*) SVETI SE IME TVOJE...

ZRINSKI - DOĐI KRALJEVSTVO TVOJE...

JOŠ VEĆI BROJ BRANITELJA - (*glasno, stojeći:*) DOĐI KRALJEVSTVO TVOJE...

ZRINSKI - BUDI VOLJA TVOJA KAKO NA NEBU TAKO I NA ZEMLJI!

SVI BRANITELJI - (*glasno, stojeći:*) BUDI VOLJA TVOJA KAKO NA NEBU, TAKO I NA ZEMLJI!

ZRINSKI I SVI BRANITELJI - KRUH NAŠ SVAGDANJI DAJ NAM DANAS...

I OTPUSTI NAM DUGE NAŠE
KAKO I MI OTPUŠTAMO DUŽNICIMA SVOJIM
I NE UVEDI NAS U NAPAST,
NEGO IZBAVI NAS OD ZLA!
AMEN!

U taj mah se u igrači prostor vrati otac Ignacije, praćen Alapićem.

IGNACIJE - (*povlačeći Alapića za rukav, izbezumljeno:*) Nema sumnje, pobjeći će sam, a nas prepustiti sudbini.

Očito je, da je otac Ignacije Alapiću napunio uši kako Zrinski namjerava sam uteći, jer se ovaj podozrivo zagledao u kneza. Govori sporo.

ALAPIĆ - (*Zrinskomu:*) Sve je zlato i srebro, kao i ostale dragocjenosti, progutao oganj. Što će biti s onim zlatnicima koje sam donio?

ZRINSKI - Dao sam ih ušiti u menten.

IGNACIJE - (*ispod glasa, Alapiću:*) Jesam li vam rekao?

ALAPIĆ - (*Zrinskomu:*) Zašto?

ZRINSKI - Neću da nevjernik koji će me mrtva svući da bi pljačkao, poslije priča kako u mene nije našao ništa. I osuđenik svom krvniku daje zlatnik, a moja je glava ipak stotruko vrednija od glave kakva razbojnika. A vjerujte mi, dokle budem mogao micati rukom i vladati sabljom, tih zlatnika i ključa od gradskih vrata nitko se neće domoći. Po mojoj smrti, komu dopadnu, to nek mu i ostanu. Ufam se u Boga Svemogućega da me Turci neće živoga povlačiti po turskom taboru od šatora do šatora, niti da će itko moći pokazivati prstom na moju djecu po mojoj smrti. (*Črnku:*) Sad, Ferko, sablje mi moje donesi da odaberem pravu.

Črnko donese tri sablje na jastuku.

Kornet se konačno pomakne i objema rukama pred Zrinskoga donosi četvrtu sablju, koju je već otprije držao uza se pripremljenu u tu svrhu.

Dok kornet još prilazi, Zrinski ogledava jednu od onih sablji koje mu je donio Črnko.

ZRINSKI - Preteška je.

Zrinski vrati sablju i posegne za drugom, ali u tom trenutku kornet klekne pred njega nudeći mu sablju koju je donio. Uzdigne je prema Zrinskomu objema rukama, na što se Zrinski obraduje.

ZRINSKI - Moja stara sablja! Još je mojih starih bila! Gdje si je našao, prijatelju? Ostavio sam je u Čakovcu da je naslijedi Jurica, a sad... evo... Ovom sam sabljom stekao svoju prvu slavu u boju pod Bečom, a poslije sam čast branio uz njenu pomoć... (*Sagne se da uzme sablju i ugleda kornetovo lice. Zagleda se u nj pa nastavi zbunjeno:*) Katarina... sni pod zemljom, dok joj duša šeta s anđelima... Da to ne znam, povjerovao bih da si ona... Otkud si se ti, momče, ovdje stvorio?

Kazališta mogu naručiti i komplet koji se sastoji od jednog CD primjerka i 25 otisnutih primjeraka. Kazališni primjerci otiskuju se jednostrano. Plaćanje virmanom po predračunu. Cijena otisnutih primjeraka bez uveza 1.300,00 kuna (52,00 kune po primjerku), s mekim uvezom 3.000,00 kuna (120,00 kuna po primjerku) + poštarina; PDV u cijeni. Plaćanje virmanom po predračunu. Isporuka bez uveza u roku od sedam ili s uvezom 14 dana nakon primitka uplate.